

Nowe dla fauny Bieszczadów Zachodnich gatunki motyli (*Lepidoptera*)

Lepidoptera new to the fauna of the West Bieszczady Mts.

JANUSZ NOWACKI¹, KRZYSZTOF PAŁKA², JANUSZ SOSIŃSKI³

¹Katedra Entomologii AR, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań

²Instytut Biologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lubin

³Osiedle Jagiellońskie 100/9, 61-221 Poznań

ABSTRACT. Fourteen macrolepidopteran species new to the fauna of the West Bieszczady Mts. and new localities of earlier recorded species are listed.

Obszar Bieszczadów Zachodnich uważany jest za jeden z najlepiej poznanych, pod względem fauny *Macrolepidoptera*, rejonów naszego kraju. Na pogląd ten wpływają prace BIELEWICZA (1973, 1984), będące podsumowaniem rezultatów 30 – letniej eksploracji tego terenu, prowadzonej od 1954 r. przez kilkunastu polskich lepidopterologów. Wynikiem tych prac było wykrycie na terenie Bieszczadów Zachodnich 772 gatunków motyli z grupy *Macrolepidoptera*.

Zdecydowana większość lepidopterologów, prowadzących badania motyli na omawianym terenie, ograniczała się z jednej strony do odłowów w okresach letnich, od końca maja do końca sierpnia, z drugiej zaś strony prowadząc je głównie w okolicach siedzib ludzkich, gdzie była możliwość korzystania ze źródła prądu. Spowodowało to, że w sposób minimalny poznana została fauna wyższych partii Bieszczadów, szczególnie połonin – jednego z najbardziej charakterystycznych ekosystemów Bieszczadów. Niewiele jest informacji w pracach BIELEWICZA dotyczących terenów Bieszczadzkiego Parku Narodowego, z którego wykazane zostało znacznie poniżej 100 gatunków motyli. Nie prowadzono także badań na terenie, niedostępnej w owych czasach ze względów politycznych, doliny Mucznej oraz leżących dalej na wschód w dolinie Sanu torfowisk wysokich: „Tarnawa” i „Litmirz”. Spowodowało to nie stwierdzenie wielu gatunków związanych z występującymi tam zbiorowiskami roślinnymi, nieobecnymi w pozostałych partiach Bieszczadów.

W zdecydowanie niewystarczający sposób poznane są także gatunki motyli należące do grup fenologicznych pojawiających się w okresie wczesnej wiosny i późnej jesieni.

Autorzy na podstawie własnych obserwacji wykazują kolejne 14 gatunków motyli z grupy *Macrolepidoptera* nie stwierdzonych wcześniej na terenie Bieszczadów Zachodnich. Podano także kolejne stanowiska dla gatunków, które wcześniej wykazane były z pojedynczych okazów.

Przegląd gatunków

Colias palaeno (L.)

- Rezerwat „Tarnawa” FV34 i rezerwat „Litmirz” FV34, 11 VII 1992 r., kilkanaście osobników obserwowano na torfowisku wysokim.

Jest to gatunek znany w Polsce z kilkunastu rozproszonych stanowisk, związany ze środowiskami torfowisk wysokich lub borów bagiennych.

Boloria aquilonaris (STICHEL)

- Rezerwat „Tarnawa” i rezerwat „Litmirz”, 11 VII 1992 r., kilkadziesiąt osobników obserwowano na torfowisku wysokim.

Jest to gatunek związany ze środowiskami torfowisk wysokich i torfiastych łąk. Wykazany w Polsce z nielicznych stanowisk, głównie w północnych rejonach kraju: Pomorze Zachodnie (URBAHN, 1939), Mazury, Puszcza Augustowska, Puszcza Białowiska, a także w rejonach górskich: Sudety i Tatry (KRZYWICKI, in lit.). Z południowo-wschodniej Polski nie był dotychczas wykazywany.

Vacciniina optilete (KNOCH)

- Rezerwat „Wołosate” FV23, 10 VII 1992 r.; rezerwat „Tarnawa” i rezerwat „Litmirz”, 11 VII 1992 r., kilkadziesiąt osobników obserwowano na torfowisku wysokim.

Jest to gatunek znany z pojedynczych stanowisk na terenie całego kraju, związany ze środowiskami torfowisk wysokich.

Orthonama obstipata (F.)

- Kalnica FV05, 20 X 1984 r. 2 exx.

Jest to gatunek strefy podzwrotnikowej. W Polsce zarejestrowany na kilku stanowiskach w południowej części kraju w okolicach: Krakowa, Kielc, Zakopanego, Zawiercia, a także Warszawy (BŁESZYŃSKI, 1965). Znany także z Górnego i Dolnego Śląska (RAEBEL, TOLL, 1962; WOLF, 1935).

Thera juniperata (L.)

- Kalnica, 2-11 X 1984 r. 10 exx.
Gatunek znany z wielu stanowisk na terenie całego kraju.

Eupithecia lariciata (FR.)

- Hudów Wierszek (973 m n.p.m.) FV23, 6 VIII 1992 r. 1 ex.; Moczarne FV04, 3 VIII 1992 r. 1 ex.; Muczne FV24, 11 VII 1992 r. 2 exx.
Jest to gatunek występujący lokalnie na terenie Polski, znany na kilku stanowiskach w granicach zasięgu modrzewia.

Eupithecia tenuiata (HBN.)

- Hudów Wierszek, 6 VIII 1992 r. 2 exx.; Krzemień (południowe zbocze 1200 m n.p.m.) FV24, 5 VIII 1992 r. 1 ex.; Muczne, 11 VII 1992 r. 3 exx.
Gatunek licznie występujący w całej Polsce.

Lobophora halterata (HUFN.)

- Wetlina FV04, 28 V 1984 r. 4 exx.
Gatunek znany w całej Polski.

Agrochola macilenta (HBN.)

- Kalnica, 17 i 21 IX 1984 r. po 1 ex., 7 X 1984 r. 2 exx.
Gatunek znany z całej Polski.

Lithophane ornitopus (HUFN.)

- Kalnica, 26 IX 1984 r. 1 ex.
Gatunek znany z całej Polski.

Apamea oblonga (HAW.)

- Krzemień (południowe zbocze 1200 m n.p.m.) FV24, 4 VIII 1992 r. 1 ex.
Gatunek wykazany w pojedynczych okazach na kilkunastu stanowiskach w różnych rejonach kraju.

Mesapamea didyma (ESP.)

- Zatwarnica FV14, 6 VIII 1979 r. 2 exx.
Gatunek występujący na terenie całego kraju.

Gortyna flavago (DEN. et SCHIFF.)

- Kalnica, 15 i 26 IX 1984 r. po 1 ex.
Gatunek znany z całej Polski.

Paradiarsia punicea (HBN.)

– Wetlina, 7 VII 1983 r. 1 ex.

Gatunek lokalny, stwierdzony na nielicznych stanowiskach, głównie w północnych i wschodnich rejonach Polski.

Na uwagę zasługują także przedstawione poniżej gatunki, wykazane wprawdzie już wcześniej z Bieszczadów, najczęściej jednak z pojedynczych okazów na jednym stanowisku.

Eumedonia eumedon (ESP.) – Jabłonki EA95, 9 VII 1992 r.; Muczne i rezerwat „Litmirz”, 11 VII 1992 r.; Ustrzyki Górne FV24 i Wetlina, 10 VII 1992 r. obserwowany bardzo licznie na podmokłych łąkach z *Geranium pratense* L.

Perizoma obsoletia (H.-S.) – Krzemień (południowe zbocze 1200 m n.p.m.), 4 VIII 1992 r. 1 ex.; Tarnica (1346 m n.p.m.) FV23, 5 VIII 1992 r. 1 ex. Jest to gatunek górski, który w Polsce poza Bieszczadami znany jest z Tatr i Śląska Cieszyńskiego (BŁESZYŃSKI, 1965).

Eupithecia virgaureata (DBLD.) – Muczne, 11 VII 1992 r. 1 ex.

Anticollix sparsata (TR.) – Muczne, 11 VII 1992 r. 1 ex.

Odontosia carmelita (ESP.) – Wetlina, na przełomie IV–V 1984 r. odłowiono na światło kilkadziesiąt okazów.

Minucia lunaris (DEN. et SCHIFF.) – Wetlina, 8 V 1984 r. 1 ex.

Przedstawione powyżej rezultaty, będące wynikiem wrywkowych badań, wskazują jednoznacznie na niewystarczający stopień poznania fauny motyli Bieszczadów Zachodnich. Podkreślić można, że znaczna część nowo odkrytych na omawianym terenie gatunków motyli należy do licznie występujących na terenie całego kraju. Nie stwierdzenie ich we wcześniejszych badaniach, spowodowane było nierównomiernością prowadzenia obserwacji w poszczególnych okresach fenologicznych a także nie prowadzeniem badań na obszarze znacznej części Bieszczadów. Nieomal całkowicie pominięty został obszar Bieszczadzkiego Parku Narodowego, w którym ze względów technicznych nie prowadzono badań z wykorzystaniem przynęty świetlnej, szczególnie na połoninach. Ograniczono się jedynie do odłowów na światło w dolinach w miejscowościach Ustrzyki Górne i Wetlina.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty należy stwierdzić, że Bieszczadzki Park Narodowy wymaga przeprowadzenia kompleksowych badań faunistyczno-ekologicznych nad całością rzędu *Lepidoptera*, ze szczególnym uwzględnieniem piętra regla dolnego i piętra połonin. Wyniki takich badań, obok poznania fauny motyli Parku, z całą pewnością wykażą dużą liczbę gatunków dotychczas nie stwierdzonych na terenie Bieszczadów Zachodnich.

PIŚMIENICTWO

- BIELEWICZ M., 1973: Motyle większe (*Macrolepidoptera*) Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego. Roczn. Muz. Górn. Bytom, Przyroda 7: 170 ss.
- BIELEWICZ M., 1984: Nowe gatunki motyli większych (*Macrolepidoptera*) dla fauny Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego. Pol. Pismo Entomol., 54: 407-409.
- BŁESZYŃSKI S., 1965: Motyle - *Lepidoptera*, Miernikowcowate - *Geometridae*. Klucze do Oznaczania Owadów Polski, Warszawa XXVII, 46b: 1-305.
- KRZYWICKI M., in lit. Motyle dzienne Polski. Rękopis.
- RAEBEL P. H., TOLL S., 1962: Fauna motyli Śląska, Miernikowce (*Lepidoptera*, *Geometridae*), Roczn. Muz. Górn. Bytom, Przyroda 1: 7-78.
- URBAHN E. & H., 1939: Die Schmetterlinge Pommerns mit einem vergleichenden überblick über den Ostseeraum. Stett. Ent. Zeit., Stettin, 100: 185-826.
- WOLF P., 1935: Die Grossschmetterlinge Schlesiens. Teil 2, Breslau. 161-341.